

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата педагогічних наук, доцента кафедри

Гандабури О. В. на дисертацію **Ільчук Віти Василівни**

«Педагогічні умови професійного саморозвитку викладачів фахових дисциплін у вищих аграрних навчальних закладах», подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю

13.0. 04 - теорія і методика професійної освіти

На підставі вивчення дисертації Ільчук В.В. та опублікованих автором праць з результатами науково-дослідної роботи визначено, що в дисертаційному дослідженні розглядається актуальна проблема професійного саморозвитку викладачів фахових дисциплін у вищих аграрних навчальних закладах.

Актуальність досліджуваної проблеми визначається низкою факторів: модернізацією всієї системи педагогічної освіти на засадах нової гуманістичної парадигми; різноплановою підготовкою викладачів фахових дисциплін у вищих аграрних навчальних закладах, які мають сприяти відтворенню кадрового і потенціалу галузі, забезпечувати високу якість підготовки майбутніх фахівців, безпосередньо впливати на оптимальне розв'язання багатьох проблем агропромислового комплексу; необхідністю підвищення професіоналізму викладача фахових дисциплін у вищих аграрних навчальних закладах, здатного не тільки на репродуктивну діяльність, але й на прийняття нестандартних рішень, постійне професійного самовиховання, самовдосконалення та саморозвиток; актуалізацією особистісного та професійного потенціалу викладачів фахових дисциплін у вищих аграрних навчальних закладах. Зазначені фактори обумовлюють необхідність пошуку нових шляхів реалізації професійного саморозвитку викладачів фахових дисциплін у вищих аграрних навчальних закладах.

Необхідність науково-теоретичного осмислення та створення оптимальних умов для професійного саморозвитку пов'язана з об'єктивними процесами реформування освіти, що вимагають від педагогів освоєння інноваційних педагогічних технологій, посилення індивідуально-творчого характеру освіти й самоосвіти. Таким чином,

завдання вищих аграрних навчальних закладах полягає не в традиційній трансляції системи базових знань та вмінь, а у формуванні у викладачів потреби до самоосвіти, професійного саморозвитку, становленні та розвитку особистісних і професійно значущих якостей, що дають змогу подолати суперечності між вимогами, які постійно змінюються, та реальними можливостями системи освіти.

З вищезначених позицій дисертація Ільчук В. В. представляє собою цінне наукове узагальнення з питань існуючої практики професійної діяльності викладачів аграрних ВНЗ та удосконалення змістового компонента аграрної освіти.

Концепція дисертаційної роботи, в якій розглянуто педагогічні умови професійного саморозвитку викладачів фахових дисциплін у вищих аграрних навчальних закладах як педагогічну проблему, обґрунтована доцільність та ефективність відповідних педагогічних умов у процесі професійної діяльності, відповідає проблематизації актуальних досліджень з питань теорії і методики професійної освіти.

Дослідження виконано відповідно до тем науково-дослідної роботи кафедри педагогіки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського «Методологія і технологія моніторингу якості педагогічної діяльності» (державний реєстраційний номер 010811001064) і Вінницького національного аграрного університету «Теоретико-методичні основи забезпечення профільної підготовки майбутніх фахівців аграрного профілю у ВНЗ I-IV рівнів акредитації» (державний реєстраційний номер 0112Ш06697).

Достовірність та обґрунтованість наукових положень і висновків, сформульованих у дисертації, забезпечується кількома чинниками - вдалою і продуманою логікою викладення матеріалу, широтою й різноманітністю опрацьованої здобувачкою джерельної бази, використанням результатів самостійно спланованого педагогічного дослідження, проведеного як автором, так і практикуючими викладачами.

Наукова новизна дисертації полягає в тому, що автором визначено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови професійного саморозвитку викладачів фахових дисциплін у вищих аграрних навчальних закладах; створено модель професійного саморозвитку викладачів аграрних ВНЗ; уточнено специфіку

педагогічної діяльності викладачів фахових дисциплін аграрних ВНЗ; суть і структурні компоненти їхнього професійного саморозвитку; критерії, показники та характеристики рівнів готовності до неперервного професійного саморозвитку. Подальшого вдосконалення набули форми ^ й технології професійного саморозвитку викладачів вищої школи.

Практичне значення опонованого дисертаційного дослідження вбачається в тому, що одержані Ільчук В. В. результати можуть і повинні враховуватися при організації професійної діяльності викладачів фахових дисциплін у аграрних вищих навчальних закладах.

Аналіз змісту дисертаційного дослідження. У вступі дисертаційної роботи (ст. 5-10) коротко викладені обґрунтування актуальності теми, ступінь її дослідженості, зв'язок з науковими програмами, планами, темами, мета і завдання дослідження; наводиться наукова новизна одержаних результатів, їх практичне значення, особистий внесок автора та інші питання, що представляють предмет захисту.

У **першому розділі** дисертації (ст. 11-76) проведений детальний теоретичний аналіз проблеми педагогічних умов професійного саморозвитку викладачів фахових дисциплін у вищих аграрних навчальних закладах. Слід відмітити, що дисертантка опрацювала великий обсяг наукової літератури не лише з питань педагогіки, а й філософські й психологічні джерела, вивчила нормативні документи, які визначають зміст професійної діяльності викладачів фахових дисциплін у вищих аграрних навчальних закладах. Здійснено аналіз теоретичних засад реалізації професійного саморозвитку викладачів фахових дисциплін у вищих аграрних навчальних закладах, конкретизовано сутність усіх ключових понять, якими оперує автор. Детально розглянуто поняття «професіоналізм», визначено систему професійно-педагогічних вмінь та комплекс ключових компетенцій викладача аграрного ВНЗ, представлені особливості професійної діяльності викладачів фахових дисциплін у вищих аграрних навчальних закладах.

Проаналізовано сутність поняття «особистісний саморозвиток», «професійний саморозвиток», визначено поняття «професійний саморозвиток викладачів фахових дисциплін у вищих аграрних навчальних закладах»,

проаналізовано його структуру та зміст, зроблено висновок: професійний саморозвиток викладачів фахових дисциплін у вищих аграрних навчальних закладах - це внутрішній процес, спрямований на досягнення професіоналізму, який полягає в якісних самозмінах особистісно-професійної сфери та професійної діяльності.

Представлено схему процесу саморозвитку викладачів вищої школи; виокремлено компоненти готовності до професійного саморозвитку викладачів фахових дисциплін у вищих аграрних навчальних закладах (ціннісно-мотиваційний, когнітивний, операційний і рефлексивний); конкретизовано показники та рівні готовності до професійного саморозвитку викладачів фахових дисциплін у вищих аграрних навчальних закладах;

Визначені особливості професійної діяльності викладачів фахових дисциплін у вищих аграрних навчальних закладах, сутнісні характеристики їх професійного саморозвитку показали недостатній рівень підготовленості до професійного саморозвитку викладачів фахових дисциплін у вищих аграрних навчальних закладах і підтвердили необхідність удосконалення навчально-виховного процесу.

У другому розділі (ст. 77-154) дисертанткою розглянуто сутність та шляхи реалізації таких педагогічних умов:

- формування ціннісно-мотиваційних установок щодо необхідності професійного саморозвитку;
- організація самоосвіти викладачів для підвищення рівня їхньої психолого-педагогічної компетентності;
- самовиховання професійних якостей для саморозвитку та вироблення індивідуального стилю викладацької діяльності;
- самопідготовка викладачів фахових дисциплін до інноваційної педагогічної діяльності як форми самореалізації.

Для забезпечення реалізації педагогічних умов розроблено авторську методику проведення в аграрному ВНЗ заходів, спрямованих на професійний саморозвиток викладачів фахових дисциплін, яка впроваджувалася поетапно (діагностувальний, інформаційно-мотиваційний, проектно-організаційний, узагальнювальний етапи); за допомогою особистісно орієнтованих та

інтерактивних форм та методів навчання, методичних семінарів, педагогічних майстерень, електронної системи «Сократ», дистанційних курсів підвищення кваліфікації викладачів, бібліотечної системи «Софія», педагогічного тренінгу, авторського навчального посібника «Методика підготовки та проведення лекцій в аграрному ВНЗ», методів контролю тощо.

Концентрація результатів наукових пошуків дисертантки відображена і обґрунтована в моделі роботи аграрного ВНЗ щодо сприяння професійному саморозвитку викладачів фахових дисциплін.

У моделі визначено такі складники: соціальне замовлення, мета, методологічні підходи та принципи, педагогічні умови професійного саморозвитку викладачів фахових дисциплін у вищих аграрних навчальних закладах, етапи організації професійного саморозвитку, форми науково- методичного супроводу професійного саморозвитку, критерії готовності до професійного саморозвитку викладачів фахових дисциплін у вищих аграрних навчальних закладах, результат.

В структурі дисертаційної роботи виділяється третій розділ (ст. 155-191), у якому містяться результати діагностики вхідного рівня готовності до професійного саморозвитку викладачів фахових дисциплін у вищих аграрних навчальних закладах за визначеними критеріями та результати дослідно- експериментальної перевірки ефективності педагогічних умов професійного саморозвитку викладачів фахових дисциплін у вищих аграрних навчальних закладах. Чітко викладено процедуру аналізу результатів експериментального дослідження. За порівнянням отриманих результатів на етапах вхідного та підсумкового контролю за показниками низького, середнього, достатнього та високого рівнів зроблено висновки про ефективність запропонованої авторської методики проведення в аграрному ВНЗ заходів, спрямованих на професійний саморозвиток викладачів фахових дисциплін. Перевірка ефективності визначених автором педагогічних умов професійного саморозвитку викладачів фахових дисциплін у вищих аграрних навчальних закладах проведена за допомогою обчислення коефіцієнта Стюдента та непараметричного критерію Пірсона² та їх порівняння з емпіричними розподілами рівня знань у контрольних та

експериментальних групах. Це дало змогу зробити висновок про вірогідність отриманих результатів.

Загалом дисертація справляє позитивне враження. Охайно оформлена, гарно ілюстрована. Її зміст чітко спланований, логічно побудований. Дисертантка досконало володіє діловою українською мовою, вміє логічно викладати та аналізувати теоретичний та нормативний матеріал, формулювати виважені висновки, застосовувати різні методи дослідження.

Разом із тим ґрунтовний аналіз матеріалів дисертаційного дослідження Ільчук В. В. дозволяє висловити деякі зауваження, критичні судження.

1. На ст. 68 дисертаційної роботи (параграф 1.3.) представлено схему процесу саморозвитку викладачів вищої школи, в якій саморозвиток викладача розподіляється на особистісний та професійний. У схемі дисертантка виокремила лише рівні професійного саморозвитку. Варто було б представити рівні особистісного саморозвитку адже він присутній в схемі.

2. Дисертантка виокремила компоненти готовності до професійного саморозвитку викладачів фахових дисциплін у вищих аграрних навчальних закладах (параграф 1.3., ст. 70), зокрема ціннісно-мотиваційний, когнітивний, операційний і рефлексивний компоненти, а в назві параграфу було заявлено критерії готовності до професійного саморозвитку, про які згадано в параграфі 3.1., ст.168. Бажано було б співвіднести компоненти та критерії саме в параграфі 1.3.

3. У моделі роботи аграрного ВНЗ щодо сприяння професійному саморозвитку викладачів фахових дисциплін (параграф 2.1, ст. 93), на нашу думку, необхідно було представити також виокремлені рівні готовності до професійного саморозвитку майбутніх і учителів початкових класів, а також зміст, методи та засоби, за допомогою яких реалізуються педагогічні умови.

4. У параграфі 2.5. (ст. 145) виокремлено структурні елементи моделі самоосвіти педагогічних працівників. Доцільніше було б перенести їх в параграф 2.3., в якому дисертантка обґрунтовує другу педагогічну умову, а саме організацію самоосвіти викладачів для підвищення рівня їхньої психолого- педагогічної компетентності.

5. Посилання на використану літературу не завжди здійснено у відповідності до вимог оформлення дисертаційних робіт.

Зроблені зауваження і побажання не впливають на загальний високий науковий рівень дисертації, не піддають сумніву основні наукові результати, отримані дисертанткою.

Оцінюючи дисертаційну роботу в цілому, слід підкреслити, що вона представляє собою завершену, самостійно виконану наукову працю. Положення, висновки, сформульовані у дисертації, повно викладені в опублікованих працях здобувачки, п'ять з яких - це статті у наукових фахових виданнях України.

Отже, за актуальністю теми, ступенем новизни, обґрунтованістю і достовірністю, науковою і практичною значущістю одержаних результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертанткою наукових працях, а також за оформленням дисертація відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567, які висуваються до кандидатських дисертацій.

Актуальність дослідження, високий рівень його науково-методичної та практичної розробки, наукове та практичне значення одержаних результатів є основою присудження автору роботи «Педагогічні умови професійного саморозвитку викладачів фахових дисциплін у вищих аграрних навчальних закладах» Ільчук В. В. наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент кандидат
педагогічних наук, доцеш іноземних
мов Хмельницької гуман
педагогічної академії

О. В. Гандабура